

Musgravetarren erritua

ARTHUR CONAN DOYLE

itzulpena:

Ieltxu Gorostiaga

Maddi Garcia

Amaia Erdozain

BOOKTEGI

Guztion liburuak, guztiontzat

booktegi.eus

ARTHUR CONAN DOYLE

Musgravetarren erritua

itzulpena:
Ieltxu Gorostiaga
Maddi Garcia
Amaia Erdozain

Nire lagun Sherlock Holmesen izaeran maiz harritzen ninduen zera zen: nahiz eta bere pentsamoldeetan bera garbiena eta metodikoena izan eta janzeraren halako primitibotasun lasai bat ere bazuen arren, bere ohituretan, apopilo bat distraitzera eraman duen gizonik lotsagabeenetako bat zen. Ez naiz batere konbentzionala alderdi horretan. Afganistango lan zakar eta zalapartatsuak, berezko jarrera bohemianismo baten gailurrean, mediku bati dagokiona baino laxoago bihurtu nau. Baina nirekin muga bat dago, eta aurkitzen dudanean bere puruak ikatz-zorroan gordetzen dituen gizon bat, bere tabakoa pertsiar zapatila baten behatz puntan, eta bere korreo erantzun gabea-Jack-labaina baten bidez bere zurezko tximiniaren erdiraino sartua, orduan hasten naiz neure buruari aire bertutetsua ematen. Nik ere beti uste izan dut pistolaren praktika aire zabaleko denbora bat izan behar zela, argi eta garbi. Holmes, bere aldarte arraroetako batean, besaulki batean eseri, ile-katuarekin, ehun Boxer kartutxorekin eta kontrako pareta V. R. abertzale batekin apaintzen hasten zenean, bala-zorroetan egina, biziki sentitzen nuen gure gelako giroa eta itxura ez zirela hobetzen.

Gure gelak beti egoten ziren produktu kimikoz eta erlikia kriminalez beterik. Horiek, leku gertagaitzetan ibiltzeko eta tximeleta erretiluan edo leku are desiragarriagoetan agertzeko modua zuten. Baina haren paperak ziren nire gordintasun handiena. Ikaratu egiten zuen dokumentuak suntsitzeak, batez ere iraganeko kasuekin lotutakoak, eta, hala ere, urtean behin edo bitan bakarrik biltzen zuen energia dokumentuak saihestu eta antolatzeko; izan ere, lehen esan dudan bezala, oroitzapen inkoherente horietan, bere izena lotzen duten balentria nabarmenen ondoren, bere biolinarekin eta liburuekin lotutako lozorro-erreakzioak etortzen ziren, sofatik mahaira ozta-ozta mugituz. Horrela, hilabetez hilabete pilatzen zitzaizkion paperak, harik eta gelako bazter guztiak erre ezin ziren eskuizkribu-sortez metatzen ziren arte, eta jabeak baino ezin zituen gorde. Ardogile baten gaua, sutondoan elkarrekin eserita geunden. Ausartu nintzen iradokitzea, bere liburu arruntan laburpenak itsasten amaitu zuenez gero, hurrengo bi orduak gure gela bizigarriago bihurtzeko erabil zitzakeela. Ezin izan zuen nire eskaria ukatu, eta, aurpegi hondagarri samarrez, bere logelara joan zen. Handik berehala itzuli zen, latorrizko kaxa handi bat atzetik tiratuz. Hau zoruaeren erdian jarri zuen eta aulki baten gainean makurtu zen.

Aurrean, estalkia atzera bota zuen. Ikusi nuen ordurako hirugarren bat zela, pakete banatan zinta burokratikoak lotutako paper sortaz betea.

-Nahiko kasu daude hemen, Watson -esan zidan, begi bihurriekin begiratuz-Uste dut kutxa honetan daukadan guztia jakingo bazenu, batzuk ateratzeko eskatuko zenidakeela, beste batzuk sartu beharrean.

-Horixe dira, beraz, zure lehen lanen datuak? -galdetu nion.

-Askotan nahi izan dut kasu horien oharra izatea.

-Bai, mutiko, nire biografoa ni loriatzera etorri baino lehen eginak ziren horiek guztiak. Fardela jaso zuen fardelaren ondoren, modu samur eta laztankor batean.

-Denak ez dira arrakastak, Watson -esan zuen-. Baina arazo txiki batzuk daude haien artean. Hona hemen Tarletonen hilketen historia, eta Vamberry ardo saltzailearen kasua, eta Errusiako atsoaren abentura, eta aluminiozko makuluaren kontu berezia, baita Ricoletti klub oineko konde oso bat eta haren emazte higuinagarria ere. Eta hemen... ah, orain, hau bai dela zerbait barregarria ".

Besoa bularraren hondoraino sartu zuen, eta estalki irristakorra zuen egurrezko kutxatxo bat ekarri zuen, haurrentzako jostailuak gordetzen diren modukoa. Barrutik paper zimurtu bat, antzinako latoizko giltza bat, hari bola bat itsatsita zeukan egur puska bat eta metalezko hiru disko zahar herdoildu atera zituen.

-Eta, mutiko, zer deritzozu sorta honi buruz?

-Bilduma bitxia da.

-Oso kuriozoso, eta haren inguruan dagoen istorioa are bitxiagoa irudituko zaizu.

-Orduan, erlikia hauek badute historiarik?

-Hainbeste, historia dira.

-Zer esan nahi duzu horrekin?

Sherlock Holmesek banan-banan hartu eta mahaiaren ertzean utzi zituen. Gero, bere aulkian eseri eta begiratu egin zien, begietan poz distira bat zuela.

-Hauek dira -esan zuen-, Musgraveko Erritualaren abentura gogorarazteko geratzen zaidan guztia da.

Behin baino gehiagotan entzuna nion kasua aipatzen, nahiz eta inoiz ezin izan nituen xehetasunak bildu.

-Oso pozik egongo nintzateke horren berri emango bazenit.

-Eta orbela dagoen bezala utzi?

-Zure txukuntasunak ez du tentsio handirik jasango, Watson. Baina pozten naiz kasu hau zure urtekariei gehitzeaz, puntu batzuk baitaude.

Horrek erabat berezi bihurtzen du herrialde honetako edo, nik uste, beste edonolako delitu-historietan. Nire lorpen ñimiñoen bilduma osatugabea izango zen, dudarik gabe, eta ez zuen inolako konturik izango kontu bitxi hartaz.

-Gogoratuko duzu nola Gloria Scotten aferak eta haren patua aipatu nizun zorigaiztoko gizonarekin izan nuen solasak nire bizitzako lan bihurtu den lanbidearen norabidean jarri zuen nire arreta lehenik. Orain ikusten nauzu, nire izena luze eta zabal ezaguna egin denean, eta jendeak eta indar ofizialak zalantzazko kasuetan apelazio-auzitegi irmo gisa onartzen nautenean. Lehen aldiz ezagutu ninduzunean ere, "Scarlet-en ikerketa bat" liburuan gogoratu duzun aferaren garaian, lotura handi samarra ezarria nuen, baina ez oso irabazia. Nekez konturatuko zara, beraz, zein zaila gertatu zitzaidan hasieran, eta zenbat denbora itxaron behar izan nuen aurrera egitea lortu arte.

-Londresera iritsi nintzenean, Montague Streeten gelak nituen, Britaniar Museotik hurbil, eta hantxe geratu nintzen zain. Zientziaren adar horiek guztiak aztertuz, eraginkorragoa izan nintekeelako. Behin eta berriz etortzen zitzaizkidan kasuak, batez ere ikaskide zaharren aurkezpenetik, zeren Unibertsitatean eman nituen azken urteetan asko hitz egiten zen nitaz eta nire metodoez. Kasu horietako hirugarrena Musgraveko Erritualarena izan zen, eta gertaeren kate berezi hark eta jokoan zeudela frogatu ziren arazo handiek piztu zuten interesari jarraiki, orain daukadan posturarantz egin nuen lehen urratsa.

Reginald Musgrave nire unibertsitate berean egona zen, eta ezagutzen nuen pixka bat. Ez zen, oro har, txantxazaleen artean ezaguna, nahiz eta beti iruditu ohi zitzaidan harrokeriatzat jotzen zena benetako ezjakintasun naturala estaltzeko ahalegina zela. Itxura batean, oso tipo aristokratikoa zen, argala, sudur-luzea eta begi-zabala, gizalegezko manera ahul eta aldi berean adeitsukoa. Izan ere, erresumako familia oso zaharrenetako baten sega zen. Bere adarra kadete bat izan arren, XVI. mendean Iparraldeko Musgraveetatik bereizi eta mendebaldeko Sussexen ezarri zen, non Hurlstoneko Jauretzea konderriko eraikinik zaharrena izango zen beharbada. Bere jaioterriko zerbaitek gizonari eusten ziola zirudien, eta nik ez nion inoiz haren aurpegi zurbil eta argiari begiratu, ezta haren buruaren kulunkari ere, arkupe grisekin lotu gabe eta manejatuta. Behin edo bitan hitz egin genuen, eta gogoan dut behin baino gehiagotan interes bizia erakutsi zuela nire behaketa eta inferentzia moduetan. Lau urtez ez nuen haren berririk izan, harik eta goiz batean Montague kaleko nire gelara sartu zen arte. Gutxi aldatu zen, modako mutil gazte bat bezala jantzita zegoen — beti zen dandy samarra —, eta lehengo modu lasai eta ezti bera gordetzen zuen, antzinatik nabarmendu egiten zuena.

-Zer moduz joan zaizu dena Musgrave? -galdetu nion, eskuak adeitasunez astindu ondoren.

-Nire aita gaixoaren heriotzaren berri izango zenuen -esan zuen-, duela bi urte inguru eraman zuten. Harrez gero, noski, Hurlstonetarren etxaldeak izan ditut... Baina ulertzen dut, Holmes, helburu praktikoetara itzultzen ari zarela lehen harritzen gintuzten ahalmen horiek?

-Bai -erantzun nion-. Pozten naiz hori entzuteaz, zure aholkua oso baliotsua izango bailitzateke gaur egun. Gauza arraroak egin ditugu Hurlstonen eta poliziak ezin izan du ezer argitu. Negozioa benetan da apartekoena eta azalpenik gabekoa.

"Pentsa dezakezu nolako irrikaz entzun nion, Watson, hilabete guzti haietan arnasestuka emandako aukera bera eskura nuela. Bihotzez uste nuen arrakasta izan nezakeela besteek huts egiten zuten lekuan, eta orain neure burua probatzeko aukera nuen.

-Mesedez, utzizkidazu xehetasunak -oihu egin nion-. Reginald Musgrave nire aurrez aurre eseri zen, eta zigarroa piztu zuen.

-Badakizu -esan nion-, ezkongabea naizen arren, Hurlstonen zerbitzari-talde handi bat eduki behar dut, leku zaharra baita eta asko zaintzen baitu. Nik ere gorde egiten dut, eta faislan hilabeteetan festa bat izaten dut etxean, esku laburrekoa izan ez dadin. Guztira zortzi neskame, sukaldaria, etxezaina, bi lekaio eta mutil bat daude. Lorategiak eta ukuiluak, jakina, beste langile batzuek dituzte.

"Zerbitzari horien artean, Brunton etxezaina izan zen gure zerbitzuan denbora gehien eman zuena. Eskola maisu gazte bat zen, lekuz kanpoko, nire aitak kontratatu zuenean, baina kemen eta izaera handiko gizona zen, eta laster bihurtu zen baliogabea etxean. Gizon heldua zen, ederra, kopeta ederrekoa, eta hogeitaz gurekin egon bada ere, ezin ditu berrogei urte baino gehiago izan. Orain, bere abantaila pertsonalekin eta jangelako dohain apartekoekin — hizkuntza bat baino gehiago hitz egin eta ia musika tresna guztiak jo baititzake —, zoragarria da hainbeste denboraz egoera horretan egotea, baina uste dut eroso zegoela, eta ez zuela inolako aldaketarik egiteko indarrik. Hurlstoneko etxezaina beti da bisitatzen gaituzten guztiek gogoratzen duten gauza bat.

-Baina paradigma honek badu akats bat. Don Juan samarra da, eta pentsa dezakezu bera bezalako gizon batentzat ez dela oso zaila eskualde lasai batean jokatzeko. Ezkondu zenean ondo zegoen, baina alarguna denetik ez dugu istilurik izan berarekin. Duela hilabete batzuk, Rachel Howellsekin, gure bigarren neskamearekin, ezkontzeko prest egongo zelakoan geunden, baina geroztik Janet Tregellisekin, joko-zaindaria nagusiaren alabarekin, elkartu da. Rachelek — oso neska jatorra da, baina galestar izaera nabarmeneko — burmuin-sukarraren ukitu zorrotza zuen, eta etxe osoan barrena dabil orain —edo atzo arte— bere aurreko izakiaren itzal begibeltz baten antzera. Hurlstoneko gure lehen drama izan zen hura; baina bigarren bat etorri zitzaigun burutik uxatzera, eta Brunton etxezainaren desohoreak eta kaleratzeak hartu zuten aurrea.

-Horrela gertatu zen. Esan dut adimentsua zela gizona, eta adimen horrek berak eragin dio hondamendia, horrek batere axola ez zitzaizkion gauzei buruzko jakin-min aseezina sortu duela baitirudi. Ez nekien noraino eramango zuen horrek, harik eta istripurik xumeenak begiak ireki zizkidan arte.

-Etxea nahasia dela esan dut. Joan den asteko egun batean —ostegun gauean, zehatzago esateko— konturatu nintzen ezin nuela lorik egin, afalostean kafe sendo bat hartu bainuen ergelki. Goizeko ordu biak arte haren kontra borrokatu ondoren, erabat etsita nengoela sentitu nuen. Altxatu eta kana-muturra piztu nuen irakurtzen ari nintzen nobela bati jarraipena emateko asmoz. Liburua, ordea, billar-gelan utzia nuen, eta txabusina jantzi eta hartzen hasi nintzen.

"Billar-aretora iristeko, eskailera-ilara bat egin behar izan nuen, eta gero liburutegira eta kanoi-gelara ematen zuen pasabide baten burua zeharkatu. Imajina dezakezue nire harridura korridorean behera begiratzean liburutegiko ate irekitik argi-izpi bat zetorrela ikusi nuenean. Lanpara itzali eta atea itxi nuen oheratu aurretik. Jakina, nire lehen pentsamendua lapurretak izan ziren. Hurlstoneko korri-dorrek apainduta dituzte hormak arma zaharren trofeoekin. Haietako batetik aizkora bat hartu nuen, eta gero, kandela atzean utzita, oin-puntetan pasabidean behera lerratu eta ate irekira begiratu nuen.

"Brunton etxezaina liburutegian zegoen. Eserita zegoen, guztiz jantzita, besaulki erraz batean, mapa bat ematen zuen papertxo bat belaunaren gainean zuela, eta kopeta aurrerantz hondoratuta eskuan, gogoeta sakonean. Zur eta lur geratu nintzen, ilunpetatik begira. Mahai ertzean zegoen tapoi txiki batek argi ahul bat isuri zuen, eta nahikoa izan zen erabat jantzita zegoela erakusteko. Bat-batean, begiratu nuenean, aulkitik altxatu eta, aldameneko langela batera hurbilduz, ireki eta tiraderetako bat atera nuen. Handik paper bat hartu eta, bere eserlekura itzulirik, mahai ertzean zegoen tapizaren ondoan jarri eta arretaz aztertzen hasi zen. Gure famili agirien azterketa lasai hark eragindako sumindurak hainbestearaino hartu ninduen, non pauso bat aurrera eman bainuen, eta Bruntonek, gora begira, atean zutik ikusi baininduen. Jauzi batez zutitu zen, aurpegia beldurraren beldurrez zurbildurik, eta bularrean sartu zuen hasiera batean aztertzen ari zen karta-papera.

-Hala da! Horrela ordaintzen duzue zuengan jarri dugun konfiantza. Bihar utziko duzu nire zerbitzua.

"STILL CLUTCHING AT HER TREASURE-TROVE"

"Erabat zanpatuta dagoen gizon baten begiradaz makurtu da, eta hitzik esan gabe igaro da nire aurretik. Tapoia mahai gainean zegoen oraindik, eta haren argitan begiratu nuen Bruntonek idazmahaitik ateratako papera zer zen ikusteko. Nire harriadurako ez zen ezer garrantzizkorik izan, Erritual Musgravea zeritzon begirune zahar bitxiko galdera eta erantzunen kopia bat besterik ez. Halako zeremonia bat da, gezurtia gure familiarentzat, musgrave bakoitzak iragan mendez geroztik bere adinean aurrera egin duena —interes partikularreko gauza bat, eta, beharbada, inporo txikiren batekoa— arkeologoarentzat, gure blazoniak eta karguak bezala, baina ezertarako balio ez duena.

-Hobe dugu gero...

-Benetan beharrezkoa iruditzen bazaizu -erantzun zuen, zalantzati-. Nire adierazpenarekin jarraitzeko, ordea: berrirori itxi nuen bulegoa, Bruntonek utzitako giltza erabiliz, eta joateko jiratu nintzen, etxezaina itzuli zela eta nire aurrean zegoela konturatu nintzenean.

-Musgrave jauna, jauna -egin zuen oihiu, hunkiturik zegoen ahotsez-, ezin dut lotsarik jasan, jauna. Bizitzan harro egon naiz beti, eta zoritxarrak hil egingo ninduke. Nire odola zure gainean egongo da.

-Gertatutakoaren ondoren ezin banauzu atxiki, Jainkoarren, utzidazu abisatzen eta joaten hilabete barru, neure borondatez bezala. Hori jasan nezakeen, Musgrave jauna, baina hain ondo ezagutzen dudan jende guztiaren aurrean bota ez nazaten.

-Ez duzu begirune handirik merezi, Brunton -esan nion.

-Zure jokabidea oso infantila izan da. Hala ere, familian denbora luzea daramazunez, ez dizut lotsa publikorik ekarri nahi. Hilabete, baina, luzeegia da. Har ezazu zeure burua astebetean, eta eman zein arrazoi duzun joateko -egin zuen oihiu, etsipenezko ahotsez-. Hamabost egun, esan hamabost egun gutxienez!

"Astebete", errepikatu nuen, "eta oso bihozbera jokatu duzula pentsa dezakezu".

"Alde egin zuen arrastaka, aurpegia bularrean hondoratuta, gizon hautsia bezala, argia itzali eta nire gelara itzultzen nintzen bitartean.

"Bi egun geroago, Brunton oso arduratsua zen bere eginbeharretan. Ez nuen gertatutakoaren aipamenik egin, eta bitxikeria batzuekin itxaron nuen bere zoritxarra nola estaltzen zuen ikusteko. Hirugarren goizean, ordea, ez zen agertu, ohi zuen bezala, gosalduta ondoren, nire eguneko argibideak jasotzera. Jangelatik irtetean, Rachel Howells neskamearekin topo egin nuen. Esan dizut duela gutxi sendatu zela gaixotasun batetik, eta hain zurbil eta argal zegoela, ezen errieta egin bainion lanean egoteagatik.

-Ohean egon beharko zenuke -esan nion-. Itzul zaitez zure eginbeharretara indartsuagoa zarenean.

"Hain aurpegiera bitxiz begiratu zidan, ezen burmuina jota zeukala susmatzen hasi bainintzen.

-Ni nahiko indartsua naiz, Musgrave jauna -esan zuen.

-Ikusiko dugu medikuak diona -erantzun nion-. Orain ez duzu lanik egin behar, eta jaisten zarenean, esan Brunton ikusi nahi dudala.

"Etxezaina joan egin da", esan zuen. Nora joan zara?

"Joan egin da. Inork ez du ikusi. Ez dago bere gelan. A, bai, joan egin da, joan egin da! Bera hormaren kontra erori zen garrasika barre-algara baten ondoren, eta nik, berriz, bat-bateko eraso histeriko hark izututa, kanpaia jo nuen laguntza eskatzeko. Neska bere gelara eraman zuten, garrasika eta negar-zotinka, nik Bruntoni buruzko galderak egiten nituen bitartean. Ez zegoen dudarik desagertu zela. Ez zuen ohean lo egin, ez zuen inork ikusi.

Aurreko gauean bere gelara erretiratu zenez gero, zaila zen, hala ere, etxetik nola irten ote zen ikustea, goizean leihoak eta ateak itxita baitzeuden. Jantziak, erlojua eta dirua ere bere gelan zeuden, baina soinean eraman ohi zuen traje beltza falta zen. Zapatilak ere joanak zituen, baina botak atzean. Nora joan zitekeen orduan Brunton etxezaina gauean, eta zer gertatuko zitzaion orain?

-Noski, sototik ganbarara miatu genuen etxea, baina ez zegoen haren arrastorik. Esan dudan bezala, etxe zahar bateko labirinto bat da, batez ere jatorrizko hegala, gaur egun inor ere ez bizi da; baina gela eta soto guztiak arakatu genituen, desagertutako gizonaren arrastorik txikiena ere aurkitu gabe. Sinestezina egiten zitzaidan legamia alde batera utzi izana, bere ondasun guztiak atzean zituela, eta hala ere, non ote zegoen? Poliziari deitu nion, baina ez nuen lortu. Aurreko gauean euria egin zuen, eta soropila eta etxe inguruko bidexkak aztertu genituen, baina alferrik. Gauzak egoera horretan zeuden, garapen berri batek gure arreta jatorrizko misteriotik urrundu zuenean.

"Bi egun zeramatzan Rachel Howellsek hain gaizki, batzuetan eldarniotan, besteetan histerian, non erizain bat erabili baitzuen gauean berarekin esertzeko. Brunton desagertu eta hirugarren gauean, erizaina gaixoa lo ederrean aurkitu ondoren, lokuluxka batean erori zen besaulkian. Goizean goiz esnatu zenean, ohea hutsik eta gaixoaren arrastorik ez zegoen. Berehala esnatu nintzen eta, bi morroiekin batera, berehala abiatu nintzen desagertutako neskaren bila. Ez zen zaila Elizabethhek hartu zuen norabidearen berri ematea, zeren eta, haren leiho azpitik abiaturik, haren oinatzei jarrai geniezaiekeen: Aintzira zortzi oineko sakoneran dago, eta gure sentimenduak imajina ditzakezu neska gaixo zoroaren arrastoa haren ertzean amaitzen zela ikustean.

-Jakina, berehala izan genituen herrestak, eta lanean hasi ginen hondakinak berreskuratzeko, baina ez genuen gorpuren arrastorik aurkitu. Bestalde, oso gauza ustekabekoa ekarri genuen azalera. Lihozko zorro bat zen, barruan metal zahar herdoildu eta koloregabetua eta harri edo beirazko zenbait zati lauso zituena. Aurkikuntza bitxi hori besterik ez genuen lortu hutsetik, eta, atzo ahalik eta bilaketa eta ikerketa gehien egin bagenituen ere, ez dakigu ezer Rachel Howen eta Richard Bruntonen patuaz. Polizia konderrian dago.

Haien adimena "amaitu egiten da, eta azken baliabide gisa hurbildu natzaizu".

"Imajina dezakezue, Watson, nolako irrikaz entzun nion gertaeren segida harrigarri horri, eta saiatu nintzen biak zatitzen eta hari komun bat ikusten, eta hari horretatik zintzilik gera zitezkeen denak. Etxezaina joana zen. Neskamea joana zen. Neskameak etxezaina maite izan zuen, baina gero gorrotatu egin zuen. Galestar odolekoa zen, sutsua eta grinatsua. Hura desagertu eta berehala, izugarri hunkitu zen. Lakura bota zuen poltsa bat,

barruan eduki bitxi batzuk zituen. Faktore horiek guztiak hartu behar ziren kontuan, eta, hala ere, bat bera ere ez zen gaiaren muinera iritsi. Zein izan zen gertakari-kate horren abiapuntua? Hantxe zegoen marra korapilatu haren muturra.

-Paper hori ikusi beharra daukat, Musgrave -esan nion-, zure etxezain horrek merezi du kontsulta egitea, bere lekua galtzeko arriskuan egonda ere.

-Gure erritual hau zentzugabekeria hutsa da -erantzun zuen.

-Baina badu, gutxienez, antzinateko grazia salbatzailea desenkusatzeko. Galdera eta erantzunen kopia bat daukat hemen, begiz jo nahi badituzu.

-Nik hemen daukadan papera bera eman zidan, Watson, eta hauxe da Musgrave bakoitzak gizonaren etxaldera iristean egin behar izan zuen katixima bitxia. Galderak eta erantzunak dauden bezala irakurriko dizkizut.

-Norena zen?

-Joan dena.

-Nork eramango du?

"Etorriko dena".

-Zer izan da hilabetea?

"Seigarrena lehenengotik.

-Non zegoen eguzkia?

"Haritzaren gainean".

"Non zegoen itzala?"

"Zumarpean".

-Nola zapaldu dute?

Iparraldean, hamar; ekialdean, bost; hegoaldean, bi; mendebaldean, bat eta bat; eta horrela azpian ".

"Zer emango diogu?"

"Gurea den guztia".

-Zergatik eman behar dugu?

"Jatorrizkoak ez du datarik, baina XVII. mendearen erdialdeko ortografian dago", azpimarratu du Musgravek. - Baina beldur naiz misterio hau argitzen ezer gutxi lagunduko dizula.

-Beste misterio bat ematen digu behintzat, eta lehenengoa baino are interesgarriagoa dena. Baliteke bataren soluzioa bestearen soluzioa izatea. Barkatuko didazu, Musgrave, esaten badut zure etxezaina oso gizon argia iruditu zaidala, eta bere nagusien hamar belaunaldik baino ulermen argiagoa izan dudala.

-Ez dizut jarraitzen -esan zuen Musgravek-. "Paperak garrantzi praktikorik ez duela iruditzen zait".

-Baina oso praktikoa iruditzen zait, eta uste dut Bruntonek ere iritzi bera zuela. Zuk harrapatu zenuen gau hura baino lehen ikusi zuen, noski.

-Baliteke. Ez genuen ezkutatze lanik hartu.

"Azken okasio hartan oroimena freskatu besterik ez zuen nahi, nik uste. Eskuizkribuarekin konparatzen zuen mapa edo kartaren bat zeukan, eta zu agertu zinenean poltsikoan sartu zuen.

-Egia da. Baina zer zerikusi izan zezakeen gure familiako ohitura zahar horrekin, eta zer esan nahi du zurruntasun horrek?

-Ez dut uste hori zehazteko zailtasun handirik izango genukeenik-esan nion-. Zure baimenarekin, Sussexera jaisten den lehen trena hartuko dugu, eta tokian bertan sakonxeago aztertuko dugu gaia.

-Arratsalde berean ikusi gintuzten biok Hurlstonen. Beharbada, eraikin zahar ospetsuaren irudiak ikusi eta deskripzioak irakurri dituzue, eta beraz, L baten forman eraikia dagoela esatera mugatuko naiz, beso luzea zati modernoagoa izanik, eta zenbat eta laburragoa izan antzinako nukleoa, hortik garatu baitzen bestea. Alde zahar honen erdian dagoen ate baxu eta astunaren gainean, 1607ko data zizelaturata dago, baina adituak ados daude habeak eta harrizko lanak hau baino askoz zaharragoak direla. Alde honetako horma ikaragarri lodi eta leiho txikiek joan den mendean bultzatu zuten familia hegal berria eraikitzen, eta zaharra orain biltegi eta soto gisa erabiltzen zen, erabiltzen zenean. Egur zahar ederreko parke bikain batek inguratzen du etxea, eta aintzira, nire bezeroak aipatu zuena, etorbidearen ondoan zegoen, eraikinetik berrehun bat metrora.

-Sinetsirik nengoen, Watson, hemen ez zeudela hiru misterio ezberdin, bakarra baizik, eta Musgravearen Errituala irakurtzen banuen,

Brunton etxezainari zein Howells neskameari buruzko egiara eramango nindukeen pista eskuan hartuko nuke. Horretara bihurtu nituen neure energia guztiak. Zergatik izan behar zuen zerbitzari hark formula zahar hura menderatzeko hainbesteko irrika? Bistan zen zerbait ikusi zuela bertan, landa-ezkutarien generoetatik ihes egin zuena, eta hortik abantaila pertsonal bat espero zuela. Zer zen orduan, eta nola eragin zion patuak?

Errituala irakurriz gero, argi eta garbi ikusten nuen gainerako dokumentuek aipatzen zuten tokiren batera jo behar zutela neurketek, eta leku hura aurkitzekotan, Musgrave zaharrek hain modu bitxian baltsamatu beharrekotzat jo zuten sekretua zein zen aurkitu behar genuela. Bi gidari genituen hasteko, haritz eta zumar bat. Haritzari buruz ez zegoen inolako zalantzarik. Etxe aurrean, bidezidorraren ezkerraldean, haritzen artean patriarku bat zegoen, inoiz ikusi dudana zaharrik bikainenetakoa.

-Hori izan zen zure errituala egin zutenean -esan nion, handik pasatzean.

"Normandiar konkistan izan zen, gaitasun osoz," erantzun zion.

-Hiru oineko gerrikoa du.

-Hau nire puntu finkoetako bat zen.

-Ba al duzu zumar zaharrik? Galdetu dut.

"Garai batean oso zaharra zen bat zegoen han, baina tximistak jo zuen duela hamar urte, eta moztea erabaki genuen".

-Ikusten duzu non zegoen?

-Ez al dago beste zumarrik?

-Ez dago zaharrik, galtza ugari baizik.

-Non hazi den ikusi nahi nuke.

Txakur-gurdi batean igota geunden, eta bezeroak berehala eraman ninduen, etxera sartu gabe, zumarra zegoen soropileko orbainera. Haritzaren eta etxearen artean zegoen ia. Ikerketa aurrera zihoala zirudien.

-Ezin da jakin, ezta? Galdetu dut.

-Berehala emango dizut. Hirurogeita lau oin zituen.

-Nola dakizu? Harrituta galdetu nion.

"Nire tutore zaharrak trigonometria -ariketa bat egiten zidanean, altuera- neurgailuaren itxura hartzen zuen beti. Mutil koskorra nintzenean, etxaldeko zuhaitz eta eraikin guztiak egiten nituen.

Ustekabeko zortea izan da. Nire datuak espero baino azkarrago iristen ari ziren.

-Esaidazu-galdetu nion-, egin al dizu inoiz horrelako galderarik zure etxezainak?

Reginald Musgravek harrituta begiratu zidan.

-Orain dela hilabete batzuk Brun-Tonek zuhaitzaren altueraz galdetu zidan, senargaiarekin izandako eztabaida txikiren batekin lotuta.

-Hau albiste bikaina izan da, Watson, bide onetik nindoala erakutsi baitit. Eguzkiari begiratu nion. Zeruan behean zegoen, eta ordubete baino lehen haritz zaharraren adarrik altuenen gainean egongo zela kalkulatu nuen. Orduan, Erritualean aipatutako baldintza bat beteko litzateke. Eta zumarraren itzalak esan nahi du, bestela, enborra izango zatekeen gidari. Beraz, eguzkia haritzetik libratzen zenean, itzalaren urruneko muturra non eroriko zen aurkitu behar nuen.

-Hori zaila izango zen, Holmes, zumarra han ez zegoenean.

-Beno, nik behintzat banekien Bruntonek ahal bazuen nik ere egin nezakeela. Gainera, ez zegoen benetako zailtasunik. Musgraverekin joan nintzen haren langelara, eta pipa zuritu nuen, hari lotu bainion hari luze hura patio bakoitzean korapilo batez. Gero arrain-haga baten bi luzera hartu nituen, sei oin eskasera iristen zirenak, eta bezeroarekin itzuli nintzen zumarra egondako lekura. Eguzkia haritzaren goialdea bazkatzen ari zen. Makila muturrean lotu, itzalaren norabidea markatu eta neurtu egin nuen. Bederatzi oin luze zen.

Jakina, kalkulua sinplea zen. Sei oineko haga batek bederatzi oineko itzala botako balu, hirurogeita lau oineko zuhaitz batek laurogeita hamasei oineko bat botako luke, eta bataren lerroa, noski, bestearen lerroa izango litzateke. Distantzia neurtu nuen, ia etxeko hormaraino eraman baininduen, eta pixa bat sartu nuen bertan. Imajinatzen duzu nire poza, Watson, nire zulotik bi zentimetrora sakonune koniko bat ikusi nuenean lurrean. Banekien Bruntonek bere neurrietan egindako marka zela, eta haren arrastoan jarraitzen nuela.

-Hemendik urrats bat egin nuen, eta lehenik puntu kardinalak hartu nituen nire poltsiko iparrorratzetik. Hamar pauso oin bakoitzarekin.

Etxeko hormarekiko paraleloan, eta berriz ere nire lekua markatu nuen pipa batez. Gero bost ekialdera eta bi

hegoaldera joan nintzen kontu handiz. Ate zaharraren atalasea eraman ninduen. Mendebaldera iristeko bi urratsek esan nahi zuten harlauzazko pasabidean behera bi urrats egin behar nituela, eta hori zen Erritualak adierazten zuen lekua.

-Ez dut inoiz halako hotzikararik sentitu, Watson. Une batez nire kalkuluetan errakuntza erradikalen bat egon behar zela iruditu zitzaidan. Sartaldeko eguzkiak bete-betean distiratzten zuen pasabideko zoruan, eta ikusi ahal izan nuen zolatuta zeuden harri gris zahar, oin-higatu haiek zementu sendoz josita zeudela, eta urte luze batez ez zirela mugitu. Brunton ez zen hemen lanean ibili. Zorua jo nuen, baina ez zegoen zirrikitu edo zirrikiturik. Baina, menturaz, Musgravek, nire eginbideen esanahiaz jabetzen hasia baitzen eta orain ni bezain asalaturik baitzegoen, eskuizkribua atera zuen nire kalkulua egiaztatzeko.

Pentsatu nuen indusketak egin behar genituela, baina orain, jakina, berehala konturatu nintzen oker nengoela.

-Orduan, soto bat dago honen azpian? -negar egin nuen.

-Bai, eta etxea bezain zaharra. Hemen behean, ate honetatik.

Harrizko eskailera bihurri batetik jaitsi ginen, eta nire lagunak, poxpolo bat joz, izkinan zegoen linterna handi bat piztu zuen. Momentu batean argi geratu zen azkenean benetako lekura iritsi ginela, eta ez ginela gu izan lekua bisitatu genuen bakarrak.

Egurra gordetzeko erabilia izan zen, baina billeteak, bistan zenez zoruan pilatuak, alboetan pilaturik zeuden, erdian leku garbi bat uzteko moduan. Leku hartan harlauza handi eta astun bat zegoen, erdian burdinazko eraztun herdoildu bat zuena, eta hari itsatsita artzain-ogitarteko lodi bat.

-Jainkoarren!

-Hori Bruntonen ipurdia da. Ikusi dut eta zin egin nezake. Zer egin du hemen bilauak?

-Nik proposatuta, konderriko polizia pare bat deitu zuten bertan egoteko, eta harria altxatzen saiatu nintzen orduan, korazari tiraka. Pixka bat baino ezin izan nuen mugitu, eta jendarmeetako baten laguntzaz lortu nuen azkenean alde batera eramatea. Zulo beltz bat aharrausika ari zen, zeinaren azpian

denok begiratu genuen, eta Musgravek, aldamenen belauniko, farola jaitsi zuen.

Gela txiki bat genuen, zazpi oin sakon eta lau oin karratukoa. Haren albo batean egurrezko kutxa bat zegoen, karratua, brasez lotua, eta haren estalkia gorantz kiribilduta zegoen, giltzarrapotik ateratzen zen antzinako giltza bitxi harekin. Kanpoan hauts geruza lodi batez josita zegoen, eta hezeak eta zizareak egurrean zehar jandakoak ziren, eta, beraz, onddo zurbilezko uzta bat hazten ari zen haren barruan. Metalezko disko batzuk, txanpon zaharrak itxuraz, nik hemen daukadana bezalakoak, kaxaren hondoan sakabanatuta zeuden, baina ez zegoen besterik.

Une hartan, ordea, ez genuen pentsatu ere egin bular zaharraz, begiak haren ondoan kokoriko zegoen hartan iltzaturik baikenituen. Beltzez jantzitako gizon baten irudia zen, bere urdaiazpikoen gainean kokoriko jartzen zena, kopeta kutxaren ertzean hondoratuta eta bi besoak alde banatara botata. Jarrerak aurpegira eraman zuen odol gelditu guztia, eta inork ezin izan zuen ezagutu aurpegi itxuragabetu hura; baina haren altuera, soinekoa eta ilea aski izan ziren nire bezeroari, gorpua jaso genuenean, bere etxezaina galdua zela erakusteko. Egun batzuk zermatzan hilda, baina ez zegoen zauririk, ez ubeldurik, bere amaiera beldurgarria nola ezagutu zuen erakusteko. Haren gorpua sototik eraman zutenean, arazo bat genuen aurrean, ia abiarazia genuena bezain beldurgarria.

-Badakit orain arte, Watson, ez nindutela ikerketetan parte hartu. Behin Erritualean aipatzen den lekua aurkitu nuenean pentsatu nuen arazoa konpontzea, baina orain han nengoen, eta, itxuraz, familiak halako badaezpadako neurriekin ezkutatu zuena zer zen jakitetik beti bezain urrun nengoen. Egia da Bruntonen patuari argia bota niola, baina orain jakin behar izan nuen patu hura nola iritsi zitzaion gainera, eta desagertutako emakumeak zer rol jokatu zuen auzi hartan. Bazterreko ontzi batean eseri eta kontu handiz pentsatu nuen.

-Nire metodoak ezagutzen dituzu horrelakoetan, Watson. Gizonaren lekuan jarri nintzen, eta, haren adimena aurrena haztatu ondoren, egoera berean nola jokatu nukeen imajinatzen saiatzen naiz. Kasu honetan, arazoa sinplifikatu egin zen, Bruntonen barne-konbergentzia oso primerakoa zelako, eta, beraz, ez zen beharrezkoa ekuazio pertsonalerako inolako kontzesiorik egitea, astronomoek izena jarri dioten bezala. Bazekien zerbait baliotsua ezkutatzen zela. Begiztatu zuen.

Aurkitu zuen hura estaltzen zuen harria astunegia zela gizon batentzat laguntzarik gabe mugitzeko. Zer egingo zuen gero? Ezin zuen laguntzarik jaso kanpotik, ezta konfiantzazko norbait izango balu ere, ateak libre eta atzemateko arrisku handirik gabe. Hobe zuen, ahal bazuen, bere laguntzailea etxe barruan edukitzea. Baina nori galdetu behar zion? Neska hura harengana emana zen. Gizon bati beti kostatzen zaio azkenean emakume baten maitasuna galdu duela konturatzeko, oso gaizki tratatu badu ere. Zenbait arretatan saiatuko zen Howells neskarekin bakeak egiten, eta gero konplizetzat hartuko zuen. Elkarrekin etorriko ziren gauez sоторa, eta nahikoa izango zuten indarrak batuta harria altxatzea. Orain arte ikusi izan banitu bezala jarraitu ahal izan nituen haien ekintzak.

Baina haietako birentzat, eta emakume batentzat, lan astuna izango zen harri hori altxatzea. Sussexeko polizia burges batek eta biok ez genuen lan arina aurkitu. Zer egingo lukete laguntzeko? Nik neuk egin behar nuen. Zutitu eta lurrean barreiatu zeuden zurezko billete ezberdinak arretaz aztertu nituen. Ia berehala iritsi zitzaidan espero nuen. Pieza batek, hiru oin luze gutxi gorabehera, oso indentazio nabarmena zuen mutur batean, eta beste batzuk, berriz, alboetan zapalduta zeuden, pisu nabarmenen batek estutu balitu bezala. Bistan zenez, harria herrestan eraman zuten gero, egur puskak zuloan sartu zituzten, harik eta azkenean, zirrikitua arrastaka ibiltzeko bezain handia zenean, zabal-zabalik eduki zuten arte, luzetara jarritako bilgarri baten bidez, zeina oso ondo mugi baitzitekeen beheko muturrean, harriaren pisu guztiak beste harlauza horren ertzeraino estutzen baitzuen. Orain arte leku seguruan nengoen.

-Eta orain nola berreraiki behar nuen gauerdiko drama hau? Argi zegoen bakarra sartzen zela zuloan, eta hura Brunton zen. Neskak goian itxarongo zuen. Bruntonek, orduan, kutxa ireki zuen, eta ustez —ez baitziren aurkitzen — eta gero — zer gertatu zen?

"Mendeku-su leungarri hura sugarretan lehertu zen emakume zelta grinatsu haren ariman, iraindu zuen gizona ikusi zuenean —uste genuena baino askoz ere gehiago iraindu zuen, beharbada— bere esku? Aukera ote zen egurrak irrist egin eta harriak Brunton itxi izana haren hilobi bihurtu zen hartan? Bere patuari zegokionez, isiltasunaren errudun ote zen? Edo bat-batean eskuaz jo eta harlauza lurrera bota zuen? Dena dela, emakume horren irudia ikusi dut.

Oraindik ere bere altxorren segizioari heltzen zion, eta zoro-zoro igotzen zen harmaila bihurgunetsuan gora, belarriak, agian, atzetik zetozen garrasi motelduekin eta bere maitale desleialaren bizitza itotzen ari zen harri-lauzaren kontra esku zoroen danbatekoekin. Horra haren aurpegi zurbilaren sekretua, haren nerbio dardaratiak, haren barre histerikoaren madarikazioak biharamun goizean. Baina zer zegoen kutxan? Zer egin zuen horrekin? Noski, behar du.

Nire bezeroa harri koskor eta metal zaharrak besterik ez zen izan. Bere krimenaren azken arrastoa kentzeko lehen aukeran bota zituen.

"Hogei minutu neramatzan geldirik, pentsatzen. Musgravek zutik jarraitzen zuen, aurpegia zurbil-zurbil, linterna kulunkatuz eta zulora begira.

-Charles I.aren txanponak dira-esan zuen, kaxan egondako apurrak luzatuz-, ikusten duzu zuzen genbiltzala Erritualaren data finkatzen.

-Charles Lehenaz beste zerbait aurki dezakegu-egin nuen oihu, Erritualaren lehen bi kuien esanahi probablea bat-batean oldartu zitzaidalarik. -Utzidazu ikusten zein zen zure poltsaren edukia.

Bere langelara igo ginen, eta hondakinak aurrean utzi zizkidan. Oso garrantzi gutxikoa iruditzen zitzaidan hari

begiratzea, metala ia beltza baitzen eta harriak distiratsuak eta kamutsak. Haietako bat nire mahukan igurtzi nuen, hala ere, eta gero txinparta bat bezala distiratu zuen nire eskuaren zulo ilunean. Metalezko lana eraztun bikoitz baten itxurakoa zen, baina jatorrizko itxuratik okertuta eta okertuta zegoen.

"Kontuan izan behar duzu -esan nion-, errege-taldeak Ingalaterran egin zuela burua erregea hil ondoren ere, eta azkenean ihes egin zutenean, seguru asko, beren ondasunik preziatuenetako asko atzean lurperatuta utzi zituztela, garai baketsuagoetan haien bila itzultzeko asmoz".

-Nire arbasoa, Sir Ralph Musgrave, Cavalier harroputz bat zen, eta Karlos II.aren eskuin eskua bere ibilbideetan.

-Bai horixe! Erantzun egin nion. -Orain uste dut horrek eman beharko ligukeela nahi genuen azken lotura. Zorionak eman behar dizkizut berez balio handia duen baina jakin-min historiko gisa garrantzi handiagoa duen erlikiaren jabe izateagatik, nahiz eta nahiko modu tragikoan izan.

-Zer gertatzen da, bada?

"Ingalaterrako erregeen antzinako koroa besterik ez da"

"Koroa!"

-Horixe. Begira zer dioen Erritualak:

-Norena zen?

-Joan dena. Hori Charlesen exekuzioaren ondoren izan zen.

-Nork eramango du? "Etorriko dena". Huraxe zen Karlos II.a, zeinaren etorrera aurreikusita baitzegoen. Ez dago zalantzarik, nire ustez, Stuarts erregeren bekainak inguratu zituen garai batean ez hain ilun eta malapartatu hark.

-Eta nola sartu da urmaelean?

-Ah, hori erantzuteko denbora beharko duen galdera da. Eta horrekin batera zirriboratu nion nik eraikitako zirriborro eta frogen kate luze osoa. Ilunabarra sartua zen eta ilargiak dir-dir egiten zuen zeruan nire kontakizuna bukatu baino lehen.

-Eta nola ez zuen Charlesek koroa jaso itzuli zenean?

-Ah! hor duzu atzamarra, ziur aski inoiz argituko ez dugun puntu bakarrean. Segur aski, tartean hil zen Musgravea, eta, deskuiduren batengatik, gida hau bere ondorengoari utzi zion, haren esanahia azaldu gabe.

Egun hartatik aurrera, aitarengandik semearengana igaro da, harik eta azkenean bere sekretua erauzi eta abenturan bizia galdu zuen gizon batengana iritsi zen arte ".

-Eta hori Musgrave Ritual-en istorioa da, Watson. Koroa Hurl-harrian daukate, nahiz eta legezko enbarazu pixka bat izan eta diru kopuru handi bat ordaindu behar izan zuten gordetzeko baimena eman aurretik. Ziur nago nire izena aipatuko bazenu gustura erakutsiko lizuketela. Emakumeaz ez zen inoiz ezer entzun, eta litekeena da Ingalaterratik alde egin eta bere burua eta bere krimenaren oroitzapena itsasoz haraindiko lurralderen batera eramatea.